

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuran No.7442/08
Doğan Mehmet Ali ADIGÜZEL / TÜRKİYE

Başkan

Robert Spano,

Yargıçlar

Ledi Bianku,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Valeriu Griţco,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström,

ve *İkinci Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla, 6Şubat 2018 tarihinde, Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 5 Şubat 2008 tarihinde yapılan başvuruyu ve davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile bu görüşlere cevaben başvuran tarafından sunulan görüşleri dikkate alarak gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran Doğan Mehmet Ali Adıgüzel, Türk vatandaşı olup 1945 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran Mahkeme önünde İstanbul Barosuna bağlı Avukat Y. Gürbüz tarafından temsil edilmiştir.

Türk Hükümeti ("Hükümet"), kendi yetkilisi tarafından temsil edilmiştir.

Davaya konu olaylar, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Davanın Koşulları

2. Başvuran, 27 Temmuz 1993 tarihinden 21 Ekim 2005 tarihine kadar, İstanbul'da Avcılar Belediyesi'nin Sağlık İşleri Müdürlüğünde çalışmıştır. İki iş yeri doktorundan birisi olarak çalışan başvuran, bir kamu görevlisiydi, aynı zamanda, resmi olarak adli tabiplik görevini sürdürmekteydi.

3. Başvuranın günlük işleri arasında defin ruhsatı düzenlemek te bulunmaktadır, bu işlem ölüm tespitine ilişkin bir dizi başka işlemin tamamlanması da içermektedir. Özet olarak, başvuranın –telefonla haberdar edildikten sonra- önce belediyeye daha sonra ölümün meydana geldiği yere gitmesi, söz konusu yeri tespit etmesi, müteveffanın ailesinin kimliklerini ve ifadelerini doğrulaması, ölüm saatini ve ölümün sebeplerinin belirlenmesi amacıyla post-mortem inceleme yapması, toplanan bilgilerin doğrulanması için belediyeye geri dönmesi ve son olarak aile defin ruhsatı vermesi gerekmektedir.

4. Başvuranın söylemine göre, -Hükümet tarafından tespit edilmemekle birlikte- kendisi 1993 ve 5 Şubat 2003 tarihleri arasında, bu işlemi 769 defa, mesai saatleri dışında, bazen gecenin ortasında veya resmi tatil ya da izin günlerinde, cenaze işlerinin yürütülmesine bağlı hukuki sorumluluğu tamamen üstlenerek gerçekleştirmiştir.

Hâlbuki bu işler ve bunlara bağlı olarak yaptığı masraflar karşılığında başvurana hiçbir ödeme yapılmamıştır.

5. Başvuran, bu bağlamda ilk yazısını belediyeye 18 Aralık 1998 tarihinde sunmuştur. Başvuran, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olan doktorların, mesai saatleri dışında gerçekleştirdikleri post-mortem incelemeleri için ek kazanç elde edebileceklerinin kabul edildiğini hatırlatarak, beş buçuk yıldan beri bu avantajdan mahrum edilmesine sebep olan yasal dayanağın kendisine bildirilmesini talep etmiştir. Böyle bir yasal dayanağın bulunmadığı varsayımıyla, başvuran, resmi tatil günleri boyunca ödeme yapılmaksızın bu türden bir iş dayatılmasının yasaya aykırı olduğunu belirterek, hafta sonunda çalışmak zorunda kaldığı 286 günün maddi karşılığını talep etmiştir.

Bu talep cevapsız kalmıştır.

6. Başvuran, 5 Şubat 2003 tarihinde belediyeden, mesai dışında gerçekleştirmek zorunda kaldığı 769 işlem için 76.782.600.000 eski Türk lirası¹ (“TRL”) talep etmiştir. Bu bağlamda başvuran, İstanbul Tabip Odası'nın işlem başına 53.100.000 TRL ücret ödenmesini öngören ve kendisine göre benzer görevler yerine getirmesi istenilen diğer görevliler gibi savcılara, mübaşirlere ve hukukçulara da uygulanan ödeme baremlerine atıfta bulunmuştur.

7. Belediye, 19 Mart 2003 tarihli cevabında, başvuran tarafından yapıldığı iddia edilen işin niteliğini tespit etmemiştir ve defin ruhsatı düzenleme sebebiyle, mesai saatleri içerisinde olsun ya da olmasın herhangi bir ödeme yapılması gerekmediğini, zira bu görevin yukarıda belirtilen 657 sayılı Kanun gereğince yürütülen belediye doktoru görevlerinin ayrılmaz bir parçasını teşkil ettiği yanıtını vermiştir. Belediye ayrıca, bu kanunun 87 ve 88. maddeleri bazı devlet kurumlarının –öncelikli görevlerine ek olarak- fazladan ödeme yapılmasını gerektiren bazı başka görevler için işe aldıkları

---

1. Eski Türk lirasının (TRL) yerini alan Türk lirası (TRY), 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1 TRY, 1 milyon TRL'ye eşdeğerdir.

doktorları görevlendirmelerine izin verse de, belediye sağlık işleri müdürlüğünün bu kurumlara dâhil olmadığını iddia etmiştir. Ayrıca, belediyeye göre, başvuranın bu bağlamda ödeme yapılmasını gerekli kılabilen ek görevlere atanmasını talep etmesi mümkün değildir.

8. Başvuran, 16 Mayıs 2003 tarihinde, İstanbul İdare Mahkemesi'nden bu kararın iptal edilmesini talep etmiştir. Başvuran bu bağlamda özellikle aşağıdaki unsurları gerekçe göstermiştir:

– başvurana göre, yıllarca mesai saatleri dışında da hiçbir ek ödeme yapılmaksızın çalışmış zorunda kalması, Anayasa'nın 18 (zorla çalıştırma yasağı), 50 (dinlenme hakkı) ve 55. (ücrette adalet sağlanması) maddelerini ihlal etmiştir,

– mesai saatleri dışında hafta sonları ve resmi tatil günlerinde ara vermeksizin çalışmasının istenmesi, 2368 sayılı Kanun'un 4. maddesinden faydalanma ve belediyedeki çalışma saatlerini tamamladıktan sonra yarı zamanlı olarak serbest doktorluk mesleğini icra etme hakkını ihlal etmiştir,

– başvurana göre, 657 sayılı Kanuna tabi olan ve kendisiyle aynı işi yapan hâkim, mübaşir veya hukukçuların tamamına ek ücret ödenmesi ve bu işler için yaptıkları masraf ve giderlerinin karşılanması sebebiyle, mevcut durum idare hukukunun “ücret dengesi” ilkesinin inkâr edilmesi anlamına gelmektedir,

– belediye bünyesinde güvenlik görevlilerine, muhasebecilere veya işçilere bile ek mesai ücreti ödenmektedir.

9. Belediye, başvuranın statüsü bakımından post-mortem incelemelere ilişkin olarak ek ücret ödenmesinin, söz konusu bu incelemelerin mesai saatleri dışında yapılmış olması durumunda bile kanuna uygun olmadığını belirtmiştir.

10. Başvuran, 657 sayılı Kanun'un, etkin çalışma süresini haftalık en fazla 45 saat olarak belirlediğini ve 2368 sayılı Kanuna tabi olan ve eş zamanlı olarak serbest bağlamda çalışma hakkı olan doktorlar için söz konusu sürenin haftalık en fazla 40 saat olarak belirlendiğini ileri sürmüştür.

Başvurana göre, yukarıda belirtilen süreleri aşan her türlü çalışma, hakkaniyete uygun olarak ücret ödenmemesi durumunda zorla çalıştırma olarak değerlendirilir. Başvuran ayrıca, birçok belediyenin kendi bölgelerindeki hastanelerde görevli nöbetçi doktorlara veya gönüllü özel doktorlara mesai saatleri dışında benzer görevleri, karşılığında ücret ödenmesi suretiyle verdiğini iddia etmiştir.

11. İstanbul İdare Mahkemesi, 28 Ocak 2004 tarihli kararıyla, başvuranın talebini reddetmiştir.

İdare mahkemesi 657 sayılı Kanun'un 99. ve 101. maddelerini ileri sürerek, memurların genel olarak haftalık 40 saat çalışma zorunluluğu olsa da mevzuatın, bu sürenin verilen hizmet ihtiyacına uygun hale getirilmesine izin verdiğini hatırlatmıştır. Ayrıca idare mahkemesi, devamlı suretle, 24 saat esaslı verilen hizmetlerde çalışan memurların çalışma saatlerinin, Devlet Personel Başkanlığından izin alınması şartıyla, ilgili idare tarafından yeniden düzenlenebileceğini açıklamıştır.

Diğer taraftan idare mahkemesi, 657 sayılı Kanunun, ek bir görevlendirme için mesai ücreti veya ek maaş talep edebilmek için yerine getirilmesi gereken şartları açıkladığını belirterek, şu ifadeleri kullanmıştır:

''(...) hâlbuki [başvuranla] aynı durumda bulunan kişiler için, ek mesai ücreti ödenmesini veya maaşına ek ödeme yapılmasını öngören hiçbir hüküm bulunmamaktadır (...) konu hakkında yasal mevzuat bulunmaması sebebiyle, ilgiliye [iş yeri] doktoru sıfatıyla, ifa ettiği ve görevinin bir kısmını teşkil eden görevler için herhangi bir ek ödeme yapılması mümkün değildir''.

12. Başvuran, bu karara itiraz etmiştir. Başvuran, kendisine göre ilk derece mahkemesi hâkimleri tarafından haksız yere varılan kanaatin aksine, belediyenin hiçbir zaman, çalışma saatlerini herhangi bir hizmet ihtiyacına uygun hale getirdiğini göstermediğini veya bunun için Devlet Personel Başkanlığından gerekli izni aldığını kanıtlamadığını iddia etmiştir.

Başvuran ayrıca, 657 sayılı Kanun'un –davanın esasına bakan hâkimler tarafından dile getirilmeyen- bir idarenin mutlaka gerekli olması

durumunda, görevlilerinden ücret ödenmeksizin ek mesai yapmasını, bu bağlamda çalışılan her sekiz saat için bir gün yıllık izin verilmesi şartıyla isteyebileceğini öngören 178. maddesine atıfta bulunmaktadır. Başvuran hizmet yılları boyunca bu türden bir iznin kendisine hiçbir zaman verilmediğini ileri sürmektedir.

13. Danıştay, 22 Eylül 2004 tarihli kararlar, daha fazla açıklama yapmaksızın itiraz edilen kararı onamıştır.

14. Başvuran, yukarıda belirtilen kararın gerekçeden yoksun olduğunu ve kendisine göre ilgili iddialara cevap vermediğini ileri sürerek, karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Başvurana göre, kendisini de içeren durumla ilgili olarak hukuki bir boşluğun bulunduğu tespit edilmesi sebebiyle, davasının reddedilmesi, “normatif hukukun değil hukuki bir boşluğun uygulanması” olarak özetlenmiştir.

15. Başvuran, 21 Ekim 2005 tarihinde emekli olmuştur. Karar düzeltme talebi 10 Temmuz 2007 tarihinde reddedilmiştir.

Başvurana bu karar 9 Ağustos 2007 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuranın bu bağlamda gönderdiği postanın alındığına dair belge üzerine vurulan damga okunaklı değildir ancak Hükümet tarih konusunda itirazda bulunmamıştır.

B. İlgili İç Hukuk

16. Mevcut davanın incelenmesi için ilgili normlar, yukarıda özü itibarıyla zaten özetlenmiştir. Bir idarenin çalışanını ödeme yapmaksızın ve yasal mesai saatleri dışında çalıştırma imkânı bakımından, aşağıda özet olarak sunulan hususların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Devlet memurlarının haftalık çalışma süresi genel olarak 40 saattir, bu süre Cumartesi ve Pazar günleri tatil olmak üzere düzenlenir (657 sayılı Kanunun 99. maddesi). Günün 24 saatinde devamlılık gösteren hizmetlerde çalışan Devlet memurlarının çalışma saat ve şekilleri, Devlet Personel

Başkanlığının muvafakati alındıktan sonra ilgili idare tarafından düzenlenmelidir (yukarıdaki 11. paragraf).

657 sayılı Kanun'un 178. maddesinin B) bendi uyarınca, idare, ihtiyaç duyulması durumunda, memurlarını yasal olarak öngörülen saatler dışında ücret ödenmeksizin çalıştırabilir. Ayrıca bir memur, ücretsiz olarak çalışması istendiğinde, ücretsiz olarak çalıştığı her sekiz saat için bir günlük izin hakkına sahiptir. Yıllık izne bu şekilde toplamda en fazla on gün eklenebilir ve söz konusu izin cari yıl boyunca kullanılabilir.

ŞİKÂYETLER

17. Başvuran, öncelikle emekliliğine kadar çalıştığını iddia ettiği ek saatler için kendisine herhangi bir ödeme yapılmamış olması ve bu çalışma saatleri içerisinde yapmış olduğu masrafların asla karşılanmamış olması sebebiyle, hukuki bir boşluk bulunduğundan şikâyet etmektedir. Başvuran hafta sonları, geceleri ve hatta izin günlerinde ücretsiz olarak çalışmayı reddetmesi durumunda cezalandırılmış olacağını ileri sürmektedir.

Başvurana göre, bu ayrımcılık, kendi görevlerine benzer türde görevler yürüten savcı, mübaşir ve hukukçu gibi diğer kamu görevlilerinin lehinde bir muamele öngören 657 sayılı Kanundan kaynaklanmaktadır, zira bu kişilere ek hizmetleri karşılığında ücret ödenmektedir.

Başvuran ayrıca, Sözleşme'nin 4. maddesinin 2. fıkrasına aykırı olarak, bazen “zorla çalıştırıldığını veya zorunlu olarak çalıştığını” ve Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edilerek ayrımcı bir muameleye tabi tutulduğundan şikâyet etmektedir.

18. Başvuran ikinci olarak, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürerek, daha fazla açıklama yapmaksızın, idare mahkemeleri önünde duruşma yapılmamış olmasından şikâyet etmekte ve ayrıca idare mahkemelerinin davasını makul bir sürede görmediğini iddia etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 4. maddesinin 2. fıkrası ve 14. maddesine ilişkin şikâyetler

1. Tarafların iddiaları

19. Hükümet, başvuranın iddialarıyla ilgili olarak (yukarıdaki 17. paragraf), *Van der Mussele/Belçika* (23 Kasım 1983, § 38, A Serisi No. 70), *Karlheinz Schmidt/Almanya* (18 Temmuz 1994, § 22, A Serisi No. 291-B), ve *Zarb Adami/Malta* (No. 17209/02, §§ 43 ve 44, AİHM 2006-VIII) kararlarından doğan ilkelere atıfta bulunmakta ve somut olayda, defin ruhsatı düzenlenmenin, başvuranın belediyede işyeri doktoru sıfatıyla icra ettiği "olağan" görevlerin arasında bulunduğunun altını çizerek, Sözleşme'nin 4. maddesinin 3. fıkrasının d) bendinin incelenmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

20. Hükümet, başvuran tarafından icra edilen görevin 24 saat esasıyla sağlanan devamlı bir hizmet olduğunu ve dolayısıyla ilgilinin mesai saatleri dışında çalışmayı reddetmesinin, şüphesiz kendisini, hakkında bir "soruşturma" açılması riskiyle karşı karşıya getirebileceğini belirtmektedir.

21. Bununla birlikte Hükümet, başvuranın hizmet yılları süresince çalışma şartlarına hiç itiraz etmediğini hatırlatmaktadır. Ayrıca Hükümete göre, başvuranın mesai saatleri dışında da bu türden görevleri yerine getirmeyi kabul etmiş olması gerekmektedir.

Nitekim başvuran söz konusu görevler için ek ücret ödenmemesinden şikâyet etmiştir, hâlbuki ilgili dönemde, başvuranın mesai saatleri dışında icra edebileceği görevler için bu türden bir olanak kanunla öngörülmemiştir. Hükümet, bu türden hizmetlerin, 657 sayılı Kanun'un 101. maddesiyle ilgili olduğunu ve yıllık izne gün eklenerek karşılandığını (yukarıdaki 16. paragraf), ancak başvuranın belediyeden, bu olanaktan faydalanmayı hiçbir zaman talep etmediğini belirtmektedir.

22. Hükümet, ilgilinin hizmet süresinin tamamı boyunca bu şekilde 769 görev yerine getirdiği iddiasından yola çıkıldığında, mesai saatleri dışında aslında her beş günde bir defa çalışmış olduğunun ortaya çıkması sebebiyle, başvuranın üstlenmesi istenilen yükün, her hâlükârda orantısız olmadığını ileri sürmektedir.

23. Hükümet, Sözleşme'nin 14. maddesi alanında, somut olayda, defin ruhsatı düzenlenmesinin belediye nezdinde çalışan tüm doktorlara zorunlu kılınan bir görev olduğunu, bulunla birlikte bazı belediyelerin, bu hizmeti ek izin günü hakkı veren bir rotasyon sistemi aracılığıyla veya özel doktorların ücret ödenerek görevlendirilmesi suretiyle –mesai saatleri dışında- vermeyi tercih ettiğini iddia etmektedir (yukarıdaki 10. paragraf). Hükümet ayrıca, etkin olarak benzer görevler icra etseler bile hâkimlerin, savcılarının, mübaşir veya hukukçuların durumunun, yargı alanına dâhil olmayan başvuranın göreviyle kıyaslanamayacağını eklemektedir.

24. Başvuran, kendisine göre, özellikle kendisine verilen talimatlara itaat etmemesi durumunda tehdit edildiği cezayla ilgili olarak, söz konusu dönemde yürürlükte olan disiplin normlarına göre, bu bağlamda kıdem derecesinde ilerlemesinin durdurulmasının artık mümkün olmadığını, zira 14 Ocak 1993 tarihinde en son dereceye ulaştığını açıklamaktadır. Başvurana göre, 657 sayılı Kanun'un 125 E maddesinin 5. fıkrası uyarınca, maaşından bir kesinti riskiyle karşı karşıya kalması ve bu suçun tekrarlanması durumunda, işten çıkarılma hakkı doğması mümkündür.

25. Başvuran ayrıca, cevaben, 657 sayılı Kanun'un 178. maddesi, bir memurun, ek ücret ödenmesi veya ek izin günü verilmesi hakkına sahip olduğunu öngörse de, kendisinin bu türden olanaklardan asla faydalanmadığını ileri sürmektedir. Başvuran, ölüm vakasının öngörülebilir olmaması sebebiyle, kendi durumunun, uygulamada 24 saat esasıyla haftanın yedi günü boyunca ücretsiz olarak çalışan nöbetçi bir doktorla aynı olduğunu iddia etmektedir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

26. Mahkeme, konu hakkında Sözleşme'nin 4. maddesiyle ilgili içtihatlarına atıfta bulunmaktadır (daha önce anılan *Van der Musselle*, §§ 32, 34 ve 38, daha önce anılan *Karlheinz Schmidt, Siliadin/Fransa*, No. 73316/01, §§ 112, 115 ve 116, AİHM 2005VII, daha önce anılan *Zarb Adami*, § 44, *Rantsev/Kıbrıs ve Rusya*, No. 25965/04, § 283, AİHM 2010 (özetler), *Steindel/Almanya* (k.k.), No. 29878/07, 14 Eylül 2010, *Stummer/Almanya* [BD], No. 37452/02, §§ 116 - 118 ve 120, AİHM 2011, *Mihal/Slovenya* (k.k.), No. 31303/08, § 64, 28 Haziran 2011, *Bucha/Slovakya* (k.k.), No. 43259/07, § 39, 20 Eylül 2011, *Graziani-Weiss/Avusturya*, No. 31950/06, §§ 36 - 38, 18 Ekim 2011 ve *Chitos/Yunanistan*, No. 51637/12, §79, AİHM 2015 (özetler)).

27. Mevcut davada, bu içtihatlardan doğan bilgiye uygun olarak, öncelikle başvuranın –meydana gelebilecek tüm sonuçlardan önceden haberdar edilmesi suretiyle- defin ruhsatının düzenlenmesiyle ilgili belediye hizmetlerini mesai saatlerinin dışında ve masraflarının ödenmesi veya geri ödenmesi olmadan sağlamayı "tamamen kendi isteğiyle" kabul edip etmediği sorusuna cevap verilmesi gerekmektedir (yukarıda anılan *Van der Musselle*, § 39, daha önce anılan karar *Steindel*, daha önce anılan karar *Bucha*, yukarıda anılan *Graziani-Weiss*, § 38, *C.N. ve V./Fransa*, No. 67724/09, § 71, 11 Ekim 2012 ve daha önce anılan *Chitos*, §§ 88 ve 96).

28. Mahkeme bu bağlamda taraflar arasında, yalnızca ihtilaf konusunun temelinde bu hizmetlere karşılık olarak ödeme yapılmadığını bilerek, söz konusu ek hizmetlerin Sözleşme'nin 4. maddesinin 2. fıkrası bakımından bir "iş" olarak değerlendirildiği hususuna itiraz edilmediğini kaydetmektedir (örneğin yukarıda anılan kararlar *Steindel*, *Mihal*, § 66 ve *Bucha*, § 42 ve 43 ile karşılaştırınız).

29. Başvuran, pratisyen hekimlik mesleğini seçmiştir ve adli tıp konusunda ehildir (yukarıdaki 2. paragraf). Başvuran, belediye nezdinde iş

yeri doktorluğu görevini üstlenirken, ölüm vakalarının meydana gelmesi durumunda statüsünün kendisini duruma müdahil olmaya, yani görev yerinden ayrılarak belirtilen yere gitmeye, –yüzeysel olarak olsa da- ölümün meydana geldiği yerde ölüm koşullarını ve tanık ifadelerini tespit etmeye, post-mortem incelemede bulunmaya ve son olarak gerekli defin ruhsatının düzenlenmesi için bürosuna geri dönmeye mecbur kıldığını şüphesiz ki biliyordu.

30. Bir ölümün ne zaman meydana gelebileceğinin belirli olmaması sebebiyle, başvuranın mesai saatleri dışında, gece boyunca ve hatta hafta sonlarında görev icabı çağrılabilceğini bilmemesi mümkün değildir, bu sebeple genel menfaat ana fikrine dayandırılabilir söz konusu hizmetin devamlılığı vardır (diğer kararlar arasında yukarıda anılan *Stummer*, § 120 ve *Van der Mussele*, § 38).

Mahkeme nazarında burada belediyelerde çalıştırılan iş yeri doktorları için öngörülen görevin özel statüsünün kabul edilmesi söz konusudur ve şayet ilgilinin bu statüyü kabul ettiği doğru ise, önceden verilmiş bu türden bir onay tek başına belirleyici değildir (*gerekli değişikliklerin uygulanması koşuluyla (mutatis mutandis)* bk. yukarıda anılan *Van der Mussele*, § 36 ve yukarıda anılan *Graziani-Weiss*, § 40), bununla birlikte somut olayda ilgilinin bu mesleği seçerek, mesai saatleri dışında da, karşılığında ücret ödenmeksizin görevini icra etmesi istenebileceğini bilmesi gerektiğinin gözlemlenmesi gerekmektedir.

31. Bu hususla ilgili olarak Mahkeme, İstanbul İdare Mahkemesi tarafından 28 Ocak 2004 tarihinde verilen ve Danıştay tarafından iki defa onanan kararın gerekçelerine atıfta bulunmaktadır (yukarıdaki 11 – 15. paragraflar).

Somut olayda olduğu gibi devamlı suretle 24 saat esasıyla sağlanan hizmetlerde görevli memurlarla ilgili olarak, idare mahkemeleri de – Hükümet gibi (yukarıdaki 20. paragraf)- belediyenin, haftalık 40 saat olarak belirlenen çalışma süresine ilişkin genel kuralı, Devlet Personel

Başkanlığı'nın iznini almak şartıyla, askıya almaya yasal olarak yetkili olduğunun altını çizmiştir (yukarıdaki 16. paragraf).

Dolayısıyla somut olayda şikâyet edilen durum, konu hakkındaki mevzuat ile ilgisiz değildir. Şüphesiz hâkimler, belediyenin 657 sayılı Kanun'un 99 ve 101. maddeleri tarafından öngörülen usule uygun hareket edip etmediğini tespit etmeye çalışmamıştır (yukarıdaki 11 ve 16. paragraflar). Bununla birlikte Mahkeme, başvuranın dava dilekçesinde bu konu hakkında görüş bildirilmemiş olması sebebiyle, ulusal mahkemelerin böyle bir zorunluluğu olmadığı kanaatindedir (yukarıdaki 8 ve 10. paragraflar). Diğer bir deyişle, başvuranın davası, yukarıda belirtilen kanun maddelerinin ihlalinin tespit edilmesini hiçbir şekilde amaçlamamıştır ve bu hususun temyiz aşamasında ileri sürülmesi (yukarıdaki 12. paragraf) önemli bir sonuç doğurmaz.

32. Diğer taraftan idare mahkemeleri –başvuran gibi (yukarıdaki 17. paragraf), belediyelerde çalışan iş yeri doktorlarıyla ilgili olarak, verilen ek hizmetler için ek çalışma saatleri karşılığında bir ücret ödenmesini veya masrafların karşılanmasını ya da ek maaş verilmesini öngören hiçbir yasal hüküm bulunmadığını hatırlatmışlardır.

Mahkeme'ye göre, bu hukuki boşlukla ilgili tek argüman, başvuranın hizmet yıllarının tamamı boyunca bu durumu görmezden geldiği iddiasında bulunamayacağıdır.

33. Her hâlükârda, başvurana maddi bir tazminat ödenmesine imkân veren hiçbir norm mevcut değilse bile, yine de 657 sayılı Kanun'un 178. maddesi (yukarıdaki 16. paragrafın sonu) başvurana, mesai saatleri dışında ek olarak çalıştığı her sekiz saat için bir günlük izin talep etme hakkı tanımaktadır.

Başvuran, bu tedbirden faydalanmasının kabul edilmediğini belirtmektedir (yukarıdaki 25. paragraf). Bununla birlikte Mahkeme, Hükümet gibi (yukarıdaki 21. paragrafın sonu), görünüşe göre, başvuranın bu tazminat olanağından faydalanmayı belediyeden hiçbir zaman talep

etmediğini veya bu talebi sunmasına neyin engel olduğunu da açıklamadığını gözlemlemektedir.

34. Mahkeme, yukarıda belirtilenler bakımından, somut olayda söz konusu edilen ek hizmetlerin başvurana kendi isteği bulunmaksızın dayatılan "zorla çalıştırma ya da zorunlu" bir iş teşkil ettiğine ikna olmamıştır. Yapılan iş karşılığında izin günü verilmesi talep edilmediği için söz konusu işin ilgiliye orantısız bir yük getirdiği de iddia edilemez. Bu koşullarda başvuranın söz konusu hizmetleri sağlamayı reddetmesi durumunda maaşından kesinti yapılması ve hatta işten çıkarılması riskinin doğması (yukarıdaki 24. paragraf), bu işin başvurana, Mahkeme içtihatları anlamında "herhangi bir ceza tehdidi altında (...) dayatıldığı" sonucuna varmak için yeterli değildir (bk. *Tibet Menteş ve diğerleri/Türkiye*, No. 57818/10 ve 4 diğer başvuru, § 68, 24 Ekim 2017 ve ilkeler için bk. daha önce anılan *Van der Mussele*, § 34, daha önce anılan *Siliadin*, § 116 ve daha önce anılan *Graziani-Weiss*, § 36).

35. Kısaca Mahkeme, somut olayda şikâyet edilen durumların, Sözleşme'nin 4. maddesinin (yukarıda anılan *Tibet Menteş ve diğerleri*, § 69), dolayısıyla bu hükümle birlikte değerlendirilen 14. maddesinin uygulama alanına girmediği kanaatindedir.

Dolayısıyla Mahkeme, başvurunun bu kısmının Sözleşme'ye konu bakımından (*ratione materiae*) uygun olmadığına karar vermekte ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ile 4. fıkrası uyarınca reddetmektedir.

B. Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına ilişkin şikâyetler

36. Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası bakımından ileri sürülen şikâyetlerin ilkiyle ilgili olarak (yukarıdaki 18. paragraf), İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 17. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, tarafların

istemine bağı olarak Danıştay önünde görülen davalarda duruşma yapılabilir.

Hâlbuki dava dosyasında, başvuranın bu anlamda bir talepte bulunduğunu gösteren hiçbir unsur bulunmamaktadır. Ayrıca bu şikâyet - ileri sürüldüğü şekliyle- dayanaktan yoksundur ve dolayısıyla Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. maddesi uyarınca reddedilmelidir.

37. Mahkeme, somut olayda yürütülen idari yargılamanın süresiyle ilgili şikâyete ilişkin olarak, *Turgut ve diğerleri/Türkiye* ((k.k.), No. 4860/09, §§ 58 ve 60, 26 Mart 2013) kararına atıfta bulunmakta ve bu davada izlenen yoldan uzaklaşmak için hiçbir sebep görmemektedir.

Sonuç olarak, Mahkeme, bu şikâyetin de, 6384 sayılı Kanun'un 4. Maddesi gereğince kurulan tazminat komisyonu önünde açılan başvuru yolunun tüketilmediği gerekçesiyle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme,

Oy çokluğuyla, Sözleşme'nin 4. maddesine ilişkin şikâyetin kabul edilemez olduğuna;

Oy birliğiyle, başvurunun geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 1 Mart 2018 tarihinde bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan